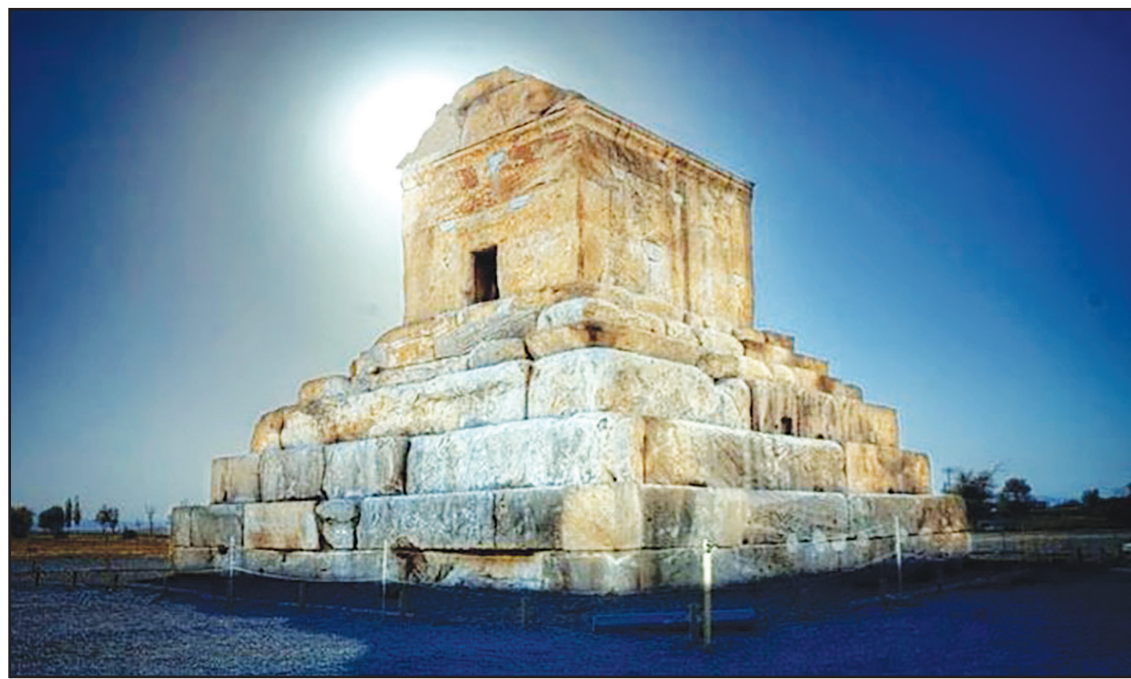

شهرستان پاسارگاد

است. این بنا دارای تالاری به وسعت ۶۸۶ مترمربع است که سقف آن را هشت ستون سنگی با ارتفاع تقریبی ۱۶ متر نگاه می‌داشته‌اند. زیرستون‌ها با ابعاد ۲×۲ متر و به شکل مکعب دو پله‌ای از سنگ سیاه ساخته شده‌اند که اکنون در پوششی از کاهگل حفاظت می‌شوند. وجود این زیرستون‌های بزرگ نشان دهنده عظمت ستون‌های کاخ است که متأسفانه هیچ اثری از آنها به دست نیامده است. این تالار، دارای دو درگاه اصلی از سمت شمال غربی و جنوب شرقی و دو درگاه فرعی در سمت شمال شرقی و جنوب غربی بوده است. پیرامون کاخ، دیواری بلندی از کاهگل وجود داشته است و دو اتاق نیز در نزدیکی درگاه‌های شمال شرقی و جنوب غربی برای نگهبانان پیش‌بینی شده است.

آب‌نماهای باغ شاهی

باغ شاهی پاسارگاد جلوه گاه یکی از قدیمی‌ترین باغ‌های ایرانی است. این باغ که بانام پردیس کوروش معروف است به‌عنوان الگوی اولیه باغ‌سازی ایرانی به‌شمار می‌آید.

باغ پر از درختان گوناگون، گل‌های رنگارنگ و پرندگان بوده که کوروش آن را با سلیقه و نظر خود به‌صورت پردیسی هم‌تا در آورده بود.

این باغ با سیستم گردش آب در جوی‌های سنگی که به آب‌نما معروف است آبیاری می‌شده است. آب‌نماها جدای از آبیاری پردیس، جنبه تزئینی و زیبایی بخشی باغ را نیز به‌خوبی انجام می‌داده است.

دو سوی باغ دو کوشک طراحی و اجرا شده که از آنها جهت استراحت و تماشای فضای دل‌انگیز باغ استفاده می‌شده است. همه کاخ‌ها درون پردیس قرار داشته‌اند، به‌گونه‌ای که هر کاخ دارای فضایی سرسبز و آرام‌بخش پیرامون خود بوده است. باغ شاهی آب موردنیاز خود را از طریق انشعاب‌هایی که از رودخانه پلوار جدا می‌شده تأمین می‌کرده است. آب‌نماها از دو قسمت تشکیل شده است:

۱. جوی‌های عبور آب
۲. حوضچه‌ها

در هر ۵ تا ۱۳/۵ متر جوی یک حوضچه وجود دارد که حوضچه‌ها در ابتدا عمل تقسیم آب و آرام کردن سرعت آب در مسیر جوی‌ها را انجام می‌دهد و دیگر اینکه موجب ته‌نشین شدن گل‌لای موجود در آب می‌شده است.

ابعاد دهانه داخلی این حوضچه‌ها ۸۷ در ۸۷ سانتیمتر و عمق آنها حدود ۵۲ سانتیمتر است. عمق و دهانه جوی‌های سنگی حدود ۲۵ سانتیمتر و لبه حوضچه‌ها و جوی‌ها حدود ۱۵ تا ۱۶ سانتیمتر است. نزدیک به ۱۱۰۰ متر از آب‌نماهای باغ کاوش شده و از زیرخاک بیرون آورده شده‌اند.

عناصر معماری و تزئینی بنا ساده ولی چشمگیر و آرام است. از ترکیب سنگ‌های سفید و سیاه در قسمت پایه ستون‌ها و کف ایوان‌ها یک نوآوری و سبک ویژه معماری به‌وجود آمده است. شالی ستون‌ها دارای تزئینات قاشقی است که به‌صورت افقی روی آنها اجرا شده است. قسمت‌هایی از سنگ‌فرش کف کاخ در همان دوره هخامنشی مرمت‌شده که به‌صورت وصله‌هایی در اندازه‌های گوناگون به چشم می‌خورد.

گوشه جنوبی کاخ جزئی سنگی وجود دارد که دیوارهای آجری و خشتی بنا درون حفره آن چفت می‌شده و موجب استحکام بیشتر بنا می‌شده است. بر بلندای جز و قسمت رو به شمال آن سنگ‌نبشته‌ای به خط میخی و با سه زبان فارسی باستان، ایلامی و بابلی وجود دارد که در اینجا شاه خود را معرفی می‌کند:

«آدم کوروش خشایشی به هخامنشی یه»

«هن کوروش شاه هخامنشی‌ام»

کاخ بارعام

کاخ بارعام یا کاخ پذیرایی کوروش. وسعت این کاخ ۲۴۷۲ مترمربع است که در محور شمال غربی - جنوب شرقی ساخته شده است.

این کاخ شامل یک تالار گسترده مرکزی با هشت ستون است که وسعت آن ۷۰۵ مترمربع است.

چهار ایوان در چهار سمت کاخ با ستون‌هایی کوچک‌تر و دو اتاق، دیگر قسمت‌های اصلی بنا را تشکیل می‌دهد. ارتفاع تالار کاخ به‌گونه‌ای بوده که چند متر از سقف ایوان‌های اطراف بالاتر بوده است. از هشت ستون این تالار تنها یک ستون آن پابرجاست که ارتفاع کنونی این ستون به ۱۳/۱۰ متر می‌رسد. زیرستون‌ها و سرستون‌های تالار مرکزی از سنگ سیاه و قلمه ستون‌ها از سنگ سفید ساخته شده است.

دیگر ستون‌های تالار، در زمان آتابکان برای ساختن مسجدی در اطراف آرامگاه کوروش به آنجا منتقل شده بود که هم‌اکنون به‌جای اصلی بازگردانده شده است.

تالار مرکزی از چهار درگاه به چهار ایوان کاخ ارتباط دارد. درگاه‌ها و ستون‌های ایوان‌ها از سنگ سیاه بوده است.

درگاه شمال غربی، با نقش پای انسان و عقاب به ایوان ۱۶ ستونی شمال غربی ارتباط دارد و درگاه شمال شرقی نیز به بزرگ‌ترین ایوان کاخ که ۴۸ ستون داشته ارتباط دارد.

درگاه جنوب شرقی با نقش ترکیبی انسان، ماهی و گاو به یک ایوان ۱۶ ستونی راه دارد.

درگاه جنوب غربی با نقش پای انسان و حیوان به ایوانی ۲۸ ستونی راه دارد. ظاهر این نقوش درگاه‌ها از سنن آشوری و دیگر ملل الهام گرفته است، اما ایرانیان به آنها معانی متناسب با روحیات و باورهای خود داده‌اند. در دو سوی این ایوان، دو اتاق وسیع قرار داشته است.

در این کاخ قسمت‌هایی از سه جز سنگی باقی مانده که بر بلندای جز جنوبی یکی از کهن‌ترین سنگ‌نبشته‌های میخی بر آن حک شده است. این سنگ‌نبشته به سه زبان پارسی باستان، عیلامی و بابلی نوشته شده و متن آن چنین است:

«آدم کوروش خشایشی به هخامنشی یه»

«هن کوروش شاه هخامنشی (ام)»

کاخ بارعام کوروش مکانی است که در آن شاه از میهمانان و مقامات ملل مختلف که زیر چتر امپراتوری هخامنشی قرار داشتند پذیرایی می‌کرده و در مورد مسائل مختلف با یکدیگر بحث و گفت‌وگو می‌کرده‌اند.

تالار بارعام نخستین مقر سازمان ملل است که در بیست‌وپنج قرن پیش‌اندیشه‌های والای انسانی، حقوق بشر و آزادی و برابری انسان‌ها در آن مطرح شد و به‌تمامی جهان آن روز گسترش یافت.

کاخ دروازه

کاخ دروازه با وسعت ۷۲۶ مترمربع در شرق مجموعه پاسارگاد واقع

و صل کردن بلوک‌های سنگی به یکدیگر استفاده شده است. آرامگاه در هفت طبقه اجرا شده که برگرفته از عدد مقدس هفت در میان ایرانیان است.

ساختار کلی آرامگاه از دو قسمت تشکیل شده، قسمت نخست به‌صورت سکویی شش پله‌ای پایه و اساس بنا است که ریشه در بناهای آئینی همانند معبد ایلامی چغازنبیل دارد.

قسمت دوم که به‌صورت اتاقکی با سقف شیب‌دار روی قسمت نخست اجرا شده، یادآور سنت‌های معماری مهاجران آریایی است. ابعاد اتاقک آرامگاه ۳/۱۷ متر در ۲/۱۱ متر به ارتفاع ۲/۱۰ است. زیر سقف شیب‌دار آرامگاه دو حفره بزرگ وجود دارد که برای سبک کردن وزن سنگ‌ها و کم کردن بار وارده به اتاقک ایجاد شده است.

آرامگاه کوروش در همه دوره‌ها مقدس و محترم بوده است. پادشاهان هخامنشی مراسم تاج‌گذاری خود را در این مکان انجام می‌داده‌اند. این تقدس پس از دوره هخامنشی و با از یاد بردن نام و جایگاه پاسارگاد کم‌رنگ شد تا اینکه در دوره اسلامی به‌گونه‌ای دیگر احترام و تقدس خود را بازیافت.

در دوره اسلامی به دلیل اینکه اسناد و مدارکی از هویت اصلی آرامگاه وجود نداشت این بنا را به آرامگاه مادر سلیمان نسبت دادند. مردم بر اساس اعتقادات خود ساختن بناهای بزرگ سنگی همانند آرامگاه کوروش را خارج از قوه بشری می‌دانسته و ساخت آنها را به حضرت سلیمان که دیوان را برای کارهای دشوار در خدمت داشته است، نسبت می‌داده‌اند.

به همین جهت آرامگاه کوروش را هم از بناهای آن حضرت می‌شماردند و آن را به مادر او نسبت داده و «مشهد مادر سلیمان» می‌خواندند.

در دوران آتابکان فارس که پاسارگاد و تخت جمشید اهمیتی دوباره یافت و حتی پارس و ایران هم «ملک سلیمان» خوانده شد، با استفاده از ستون‌ها و سنگ‌های کاخ‌ها، مسجد جامعی پیرامون آرامگاه ساخته و محرابی نیز بر دیواره جنوبی اتاق آرامگاه حجاری شد. در سال ۱۳۵۰ خورشیدی، پس از مطالعه و بررسی، سنگ‌ها به‌جای اصلی خود منتقل شدند.

از سال ۱۸۲۰ میلادی با کشف و خوانده شدن خطوط میخی و مطالعه اسناد و مدارک، هویت اصلی بنا به‌عنوان آرامگاه کوروش مشخص گردید.

کاخ اختصاصی

یکی دیگر از بناهای شکوهمند مجموعه پاسارگاد کاخ اختصاصی است که در ۱۳۰۰ متری شمال شرق آرامگاه کوروش واقع شده است. وسعت این کاخ ۳۱۹۲ مترمربع است که از یک تالار مرکزی و دو ایوان شرقی و غربی تشکیل شده است. در گوشه‌های شمالی و جنوبی ایوان غربی کاخ دو اتاق وجود داشته که آثار کمی از آنها باقی مانده است.

با توجه به پلان و ساختار معماری بنا، کاربری این کاخ به‌عنوان اقامتگاه و منزل مسکونی کوروش بزرگ بوده است.

این کاخ دارای دو درگاه اصلی است که در ایوان‌های شرقی و غربی باز می‌شده و همچنین دو درگاه فرعی که در قسمت جنوب و شمال تالار تعبیه شده‌اند.

نقوش برجسته درگاه‌ها تصویری از شاه را به همراه چتردار یا مستخدم نشان می‌دهد که پیکر شاه بزرگ‌تر نشان داده شده است. لباس شاه از نوع ردای بلند چنبدار هخامنشی است که دارای دکمه‌های طلائی بوده است.

در گذشته‌های دور این دکمه‌ها از جای خود بیرون آورده شده‌اند. نزدیک درگاه شرقی و بر دیواره ایوان رو به پردیس سکویی سنگی وجود دارد که احتمالاً جایگاه شاه در هنگام تماشا و استفاده از باغ روبه‌روی ایوان بوده است.

سنگ‌های به‌کاررفته در ساخت این کاخ از سه گونه سنگ سفید مرمرنما، سنگ آهکی سیاه و سنگ ماسه‌ای کیود رنگ است.

شهرستان پاسارگاد به مرکزیت سعادتشهر، در شمال استان فارس و در ۱۲۰ کیلومتری شیراز قرار دارد و با میانگین ارتفاع حدود ۱۷۶۰ متر از سطح دریا و ۱۸۱۳ کیلومتر مربع وسعت دارای موقعیت کوهستانی است.

این شهرستان از شمال به شهرستان‌های خرم بید و آباده، از غرب به شهرستان‌های اقلید و مرودشت، از جنوب به شهرستان مرودشت و از شرق به شهرستان ارسنجان محدود است و دارای آب‌وهوای معتدل مدیترانه‌ای با زمستان‌های نسبتاً سرد و تابستان‌های معتدل است.

جاذبه‌های مذهبی

بقعه امامزاده حسین (ع) و زائر سرا

این بقعه در مسیر اصلی جاده شیراز - اصفهان و در شمال شرقی سعادت شهر قرار دارد. مقبره یکی از نوادگان سید الساجدین (ع) امام زین‌العابدین است که وجود باغ قوام و پارک شهر در مجاورت آن نیز موجب جلب‌توجه مسافران و زائران شده است.

همچنین مدفن شهدای گلگون‌کفن سعادت شهر اهمیت این بقعه را چندین برابر نموده است. هرسال مردم نذور خود را در قالب دیگ جوش در کنار این امامزاده انجام می‌دهند.

بقعه امامزاده سلطان کرم (عقیل)

این بقعه در مسیر جاده اصفهان - شیراز بعد از روستای قوام‌آباد واقع شده است و قبوری از دوران قدیم در آنجا قرار دارد که نقوش برجسته‌ای از خط عربی و کوفی بر روی سنگ‌های آن باقی‌مانده است. نقل می‌کنند که امامزاده عقیل برادر شاه‌چراغ (ع) و فرزند موسی بن جعفر (ع) است که از عرستان وارد ایران شد و به شهادت رسید.

بقعه امامزاده سلطان سید حمید

این بقعه بین دو روستای نجیم‌آباد و کته میان از دهستان سر پتیران واقع شده است که سنگ‌نوشته‌هایی به خط میخی در آنجا موجود است.

بقعه شاه مردان

این بقعه در فاصله یک کیلومتری جنوب جاده شیراز- اصفهان و جنوب غربی روستای جیسقان واقع شده است و مردم ارادت ویژه‌ای نسبت به آن نشان می‌دهند. در مورد علت نام‌گذاری و قدمت این بقعه اطلاع دقیقی در دست نیست.

این بقعه داخل تنگه‌ای واقع شده است که بالای آن آبی به‌صورت قطره‌قطره سرازیر است و به آب چیک چیکو معروف است. از جمله نقاط دیدنی آن غار تودرتو و پرپیچ‌وخمی است که به چله خانه معروف است.

جاذبه‌های تاریخی

مجموعه میراث جهانی پاسارگاد

دشت پاسارگاد در قسمت شمالی استان فارس و میان رشته‌کوه‌های زاگرس در فاصله ۱۳۰ کیلومتری شمال شیراز واقع شده است. میانگین ارتفاع دشت از سطح دریا ۱۸۵۰ متر است که وسعتی حدود

۱۹۰ کیلومترمربع را در برمی‌گیرد.

اقلیم آن کوهستانی با تابستان‌های معتدل و زمستان‌های نسبتاً سرد است. قدمت منطقه پاسارگاد بر اساس پژوهش‌های باستان‌شناسی به دوره میانی پارینه‌سنگی می‌رسد؛ اما شاخص‌ترین دوره فرهنگی دشت پاسارگاد، دوره هخامنشی است.

بر اساس مدارک و شواهد موجود نام پاسارگاد برای نخستین بار در دوره هخامنشی مطرح می‌شود که از لحاظ مکانی به دشتی اطلاق می‌شود که کوروش بزرگ به‌عنوان مرکز فرماندهی خود برگزید و در آن اقدام به ساخت بناها و کاخ‌هایی کرد.

مجموعه میراث جهانی پاسارگاد شامل آرامگاه کوروش بزرگ، کاخ‌های دروازه، بارعام، اختصاصی و بنای برج سنگی (آتشکده)، دژ (تل تخت)، باغ شاهی، پل و محوطه مقدس است.

در دوره اسلامی به علت عظمت سنگ‌های به‌کار رفته در مجموعه‌های این مکان، بناهایش را به سلیمان نبی نسبت داده‌اند و خود پاسارگاد هم بنام مشهد ام النبی یا مشهد مادر سلیمان معروف گشت.

این مجموعه ارزشمند در ۱۶ تیرماه ۱۳۸۳ به‌عنوان پنجمین اثر ایران در فهرست آثار جهانی (یونسکو) به ثبت رسید.

آرامگاه کوروش بزرگ

این بنا آرامگاه نخستین منادی آزادی و حقوق بشر، کوروش بزرگ است که همانند گوهری در میان دشت پاسارگاد خودنمایی می‌کند. آرامگاه در گذشته میان باغ‌های سلطنتی قرار داشته که از هر سوی دشت نمایان بوده است. این بنا در عین سادگی بسیار زیبا و چشم‌گیر است و در زمان حیات کوروش بزرگ به دستور وی ساخته شده است.

بنای آرامگاه با تکنیک و مهندسی دقیق اجرا شده به‌گونه‌ای که پس از گذشت ۲۵ قرن هنوز استوار و پابرجاست. مساحت آرامگاه ۱۵۶ مترمربع و ارتفاع آن نزدیک ۱۱ متر است. سنگ‌هایی که در ساخت بنا به‌کاررفته از نوع سنگ سفید مرمرنماست که از کوه سیوند در فاصله ۳۰ کیلومتری جنوب غرب پاسارگاد استخراج شده و به این مکان انتقال یافته است.

مهندسان و سنگ تراشان هخامنشی با دقت و شیوه‌ای خاص سنگ‌ها را روی هم قرار داده، به‌گونه‌ای که از هیچ نوع ملاطی در ساخت آرامگاه استفاده نشده و تنها از بسته‌های فلزی (آهن و سرب) جهت

